

דפדפנה

בין הדף היומי ופרשת השבוע

וביום שמחתכם ובמועדכם

בתקיעות דכל השנה דכתיב "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם" – אימא לא ליחייבו קמ"ל מי דמי התם חצוצרות והכא שופר אלא אצטריך סד"א הואיל ותנן שווה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות מאן דאיתיה במצות היובל איתיה במצוה דראש השנה והני כהנים הואיל וליתנהו במצוה דיובל דתנן כהנים ולויים מוכרין לעולם וגואלין לעולם אימא במצוה דראש השנה לא ליחייבו קמ"ל.

לגמרא יש הווא אמינא ומסקנא לגבי חיובם/אי חיובם של כוהנים בתקיעות ר"ה.

הגמרא לומדת זאת מלשון התנא 'הכל' חייבים בתקיעת שופר. מה באה המילה 'הכל' לרבות? את מי הייתי משמיט מחיוב זה? – תשובת הגמרא שאת הכוהנים. מדוע?

בהווא אמינא חשבה הגמרא שסיבת ההשמטה היא מאחר והם תוקעים כל יום בחצוצרות אז אין ייחוד יום תרועה עבורם, כל יום הוא כזה, לכן אינם בגדר החיוב. שואלת הגמ' מה הדימיון כאן מדובר בשופר (ר"ה) ואילו בתקיעות היומיות מדובר בחצוצרות. לכן לומדת הגמ' פשט אחר, לפיו, הייתי חושב שכוהנים מאחר ואינם במצוות יובל לא יהיו גם במצוות ר"ה. זאת עפ"י הכלל שנאמר במשנה לעיל 'שווה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות'. לפי כלל זה היה מקום למעט את הכוהנים שלא חלות עליהן כל מצוות היובל ובפרט אלו שקשורות לגאולת קרקעות.

ולכאורה מה פשר השאלה הכא שופר והתם חצוצרות וכי התנא לא שם לב לכך. כמו כן, ומה הרויחה הגמרא במסקנתה שהיה מקום ללמוד מהיובל.

לפי מה שהסברנו ניתן לומר שזאת אכן הייתה כוונת הגמרא בשאלתה. התנא חשב שניתן לדמות תקיעת שופר לחצוצרה ובלבד שזו תקיעה.

שאלה הגמרא והלוא זה חצוצרה וזה שופר? – אמנם כולם שמו לב לכך, אך כוונת הדחייה שתקיעות אלו שונות במהותן. השופר מסמל את התקיעה במונח של מה' יתברך ללא התערבות אדם והחצוצרה מסמלת תקיעה עם התערבות אדם.

לכן לומדת הגמרא מיובל. יובל הוא מצווה אוניברסלית איני יכול להיכלל במצווה אם אני יוצא דופן. בעניין זה שווה היובל לר"ה. גם ר"ה הוא יום אוניברסלי. 'כל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'. לכן הייתי עשוי לפטור את הכוהנים, כפי שאינם אוניברסליים במצוות היובל המוכרז ע"י שופר כך יתמעטו משופר של ר"ה (לא מהדין עצמו כמובן). בא התנא ואומר למרות זאת הכל חייבין במצוות שופר.

לפי"ז גם ניתן לומר מדוע גם במועדים תוקעים בחצוצרות בזמן הקרבת הקרבנות. המועדים שראינו בדפים הקודמים שהם מקודשים ע"י ישראל, נכון לצינים דווקא בחצוצרות אף הם מעשה ידי אדם.

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חודשיכם ותקעתם בחצוצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזיכרון לפני ה' א-לוקיכם אני ה' אלוקיכם'. שנזכה במהרה בימינו אמן.

כתוב בפרשתנו " וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הַעֲדָה וּלְמִסַּע אֶת-הַמַּחֲנוֹת". (במדבר י', א-ב).

נושא החצוצרות מופיע פעמיים בדפי הגמרא אותם למדנו השבוע.

למדנו במשנה בדף כו: שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב ושתי חצוצרות מן הצדדין שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר. ובתעניות בשל זכרים כפופין ופיהן מצופה כסף ושתי חצוצרות באמצע שופר מקצר וחצוצרות מאריכות שמצות היום בחצוצרות.

הגמרא בדף כז. שואלת ובתעניות בשל זכרים כפופין ופיו מצופה כסף מאי שנא התם דזהב ומ"ש הכא דכסף? איבעית אימא כל כינופאי דכסף הוא דכתיב "עשה לך שתי חצוצרות כסף" ואיבעית אימא התורה חסה על ממונן של ישראל. התם נמי נעביד דכסף? - אפילו הכי כבוד יר"ט עדיף.

ובכן שני הסברים בגמ' מדוע שונה השופר בתעניות שפיו מצופה כסף ושופר של ר"ה שפיו מצופה זהב.

הסבר ראשון – כל התכנסות היא בשל כסף. גם תעניות היא התכנסות למטרת צום וזעקה על הצרות וגם בפרשתנו התקיעות הן למטרת התכנסות. כפי שבפרשתנו הציווי הוא לעשות חצוצרות מכסף למטרת התכנסות כך כל מקום שיש תקיעה למטרת התכנסות נשתמש בחומר זה של כסף.

הסבר שני – התורה חסה על ממונן של ישראל ולכן הורתה לצפות בכסף הזול יותר מזהב, למעט בר"ה שם משתמשים בזהב מפני כבוד יר"ט.

מסבירים המפרשים כי קיים הבדל בין השופר לחצוצרה. השופר הנו טבעי וללא התערבות אדם, למעט הכשרתו לתקיעה. עם זאת החצוצרה היא לחלוטין מעשה ידי אדם.

וזה לעומת זה. בר"ה 'היום הרת עולם' שהוא מציינ את מעשה ידי הקב"ה לחלוטין 'זה היום תחילת מעשיך' מציינים בשופר. התכנסות לצום וזעקה היא התכנסות הבאה ביוזמת האדם ולכן הדומיננטיות בקריאה זו הם החצוצרות שאף הן מעשה ידי אדם.

ייתכן וניתן לפי"ז גם להסביר את הסוגיא לקמן אף בה מזכרות החצוצרות שבפרשתנו.

אומרת המשנה בדף כט: "חרש שוטה וקטן אין מוציאין את הרבים ידי חובתן זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. ועל כך מביאה הגמרא ברייתא: "ת"ר הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים ולויים וישראלים .... פשיטא?.. כהנים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתוב (במדבר כט-א) "יום תרועה יהיה לכם" מאן דליתיה אלא בתקיעה דחד יומא הוא דמחייב והני כהנים הואיל ואיתנהו